

DRUŽBA ISUSOVA U RIJEČKOJ METROPOLIJI

Isusovci su djelovali osnovavši kolegij u Rijeci 1627—1773¹

Nova Družba bila se privremeno naselila u Velikom Lošinj (1866—1892) i Kraljevici (1883—1910) vodeći ondje ne samo novicijat i filozofat, nego i radeći pastoralno u bližoj i daljoj okolici. Ali zato su i novaci i filozofi morali učiti hrvatski jezik kako bi mogli katekizirati.² Dok su isusovci područja današnje riječke metropolije u staroj Družbi pripadali Austrijskoj provinciji, dotle su njihova mlađa subraća članovi Mletačko-milanske redovničke pokrajine.

Između dva svjetska rata, članovi te druge provincije, radili su u Sjemeništu u Rijeci (1939—1946), a u novoj Jugoslaviji pozvana je godine 1960. Družba Isusova Hrvatske provincije da preuzme bivši samostan OO. Olivetanaca zajedno sa crkvom Navještenja BDM u Opatiji. Još prije toga isusovci su počeli voditi neke župe u okolici Rijeke: Kastav (1959—1970), Rukavac (1959—1970), Sv. Križ, Rijeka—Zamet (1959—) i Matulji (1959—). U godini otvaranja rezidencije u Opatiji preuzeli su župu Veprinac (1960—) i Kapelaniju Poljane (1960—), a kasnije još kapelu Jušići (1964—) i župu u samoj Opatiji (1965—),

U XIX i XX stoljeću članovi su Družbe Isusove (mletačke, austrijske i hrvatske provincije) često držali pučke misije narodu po teritoriju riječke metropolije, a duhovne vježbe svećenicima, redovnicima i svjetovnjacima.

Bibliografija uz arhivalije (dio)

Osim djela citiranih u gornjim bilješkama ili u samom elaboratu o arhivalijama (npr. *Tabulae codicum*) mogu se konsultirati :

J. BUTURAC, Arhivi isusovačkih kolegija u Hrvatskoj, *BOGOSLOVSKA SMOTRA* 33 (1963) 116—119.

F. HAUPTMANN, Jugoslavensko-mađarski arhivski pregovori i njihovi rezultati, u: *GLASNIK ARHIVA I DRUŠTVA ARHIVISTA BOSNE I HERCEGOVINE* I, I (1961) 29—159 osobito 112—113.

---

¹ Miroslav Vanino, *Isusovci i hrvatski narod*, II svezak, Dubrovački, riječki i varaždinski kolegij, u tisku Zagreb 1973.

² Cf. /ADONE ALDEGHIERI/ *Breve storia della Provincia Veneta della Compagnia di Gesù...* (1814—1914), Venezia 1914, passim: 253, 260, 266, 275—279, 320, 349—353, 401—404.

- L. POLGAR, *Bibliographie zur Geschichte der Gesellschaft Jesu*, Rim 1967.
- J. TESCHITEL, *Archivum Romanum Societatis Iesu (ARSI)*. U *ARCHIVUM* 4 (Paris 1954) 145—152.
- JEAN VALLERY-RADOT, *Le Recueil de plans d'édifices de la Compagnie de Jésus conservé à la Bibliothèque nationale de Paris*, Rome 1960.
- I. VITEZIĆ, *La prima visita apostolica postridentina in Dalmazia (nell'anno 1579)*. Estratto dalla tesi di laurea... Roma 1957.
- B. DUHR, *Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge Bde I—IV*, Freiburg i. Br. — München-Regensburg 1907—1928.
- Vrela i prinosi, *Zbornik za povijest isusovačkoga reda u hrvatskim krajevima*. (Uredio MIROSLAV VANINO), 1—12, Sarajevo 1932—1941.

Arhivalije o djelovanju Družbe Isusove u Riječkoj metropoliji
(Privremeni nacrt)

Nalazišta i fondovi:

I. BEČ:

1, Oesterreichische Nationalbibliothek

— Handschriftenabteilung

A—1014 WIEN, Josefsplatz 1

Extractus Actorum Collegii abolitae Societatis

Iesu Fluminensis, Litera C. 1850. Ser. n. 2856.

Litterae annuae Provinciae Austriae S. I.:

ann. 1617, 1627—1632 — cod. 13.562—13.565

ann. 1633—1771 (nema 1699) — cod. 12.031—12.229

NB! Litterae annuae nalaze se često u duplikatima, a katkada i u triplikatima i po drugim kodeksima, koji nisu ovdje navedeni, nego se mogu vidjeti u knjizi: *Tabulae codicum manu scriptorum praeter graecos et orientales in Bibliotheca Palatina Vindobonensi asservatorum*. Edidit Academia Caesar. Vindobonensis 1864. Nova editio photomechanica... notulis marginalibus aucta. Graz 1965. Premda u odsjeku rukopisa imade jako mnogo građe za našu povijest (npr. Skalićevi, Glavinićevi i dr. rukopisi), ipak mi nije pošlo za rukom da u Zagrebu pronađem te kataloge ni u kojoj biblioteci (nema ni Akademijina, ni Sveučilišna, ni Starosl. inst. &c!) M. Vanino je tvrdio da su litterae annuae u Beču bolje i potpunije negoli u Rimu, a osim toga duplikati i triplikati daju mogućnost biranja čitljivijih i potpunijih primjeraka.

II. MILANO:

- 2, Archivio della Provincia Veneto-Mediolanese d. C. d. G.
I—20129 MILANO, Via Stradella 10

Tu se danas čuvaju arhivalija o Lošinju, Kraljevici, Rijeci i pučkim misijama na teritoriju riječke metropolije. Obuhvaća nešto preko stotinu pisama u kutijama: »Porto Ré« i »Fiume« iz posljednjih decenija 19. i prve polovice 20. stoljeća, koja obrađuju unutrašnja pitanja pojedinih kuća, službenih odnosa, dopisivanje rektora s provincijalom. Znanstvenim radnicima pristupačnija je građa do 1900. god.

Vijesti o riječkom području nalaze se razasute i u drugim dokumentima drugih službenika naših kuća. Izvor podataka, koji nije gore naveden, predstavljaju *historiae dumus*, tj. godišnji izvještaji o glavnim događajima prošle godine za određenu kuću; za Kraljevicu imamo 1883—1910, a za Rijeku 1939—1946.

Čitava kolekcija, »Lettere Edificanti della Provincia Veneta della Compagnia di Gesù« tiskane zbirke za upotrebu članova reda, najvećim dijelom donosi izvještaje naših otaca o službama izvršenim u Italiji, Dalmaciji, Albaniji i Indiji u razdoblju 1877—1915, a sastoji se od 24 serije ili svezaka. Uvezani s ovim svescima nalaze se i neki prilozii ili studije.

Vijesti koje se dotiču pastoralnog rada naših otaca na istarskom području nalaze se tu porazbacane. Prema indeksima pojedinih svezaka evo pregleda navedenih citata :

Serie	V	— pagg.	189—91	anni	1891—1893.
"	"	"	196—198	"	1891—1893.
"	VIII	"	72—85	"	1894—1896.
"	"	"	88—94	"	1869.
"	X	"	93—117	"	1897.
"	XI	"	37—76	"	1900.
"	XII	"	162—178	"	1901.
"	XIII	"	128—130	"	1902.
"	XIV	"	64—78, 111 ss	"	1903.
"	XV	"	107—114	"	1904.
"	XVI	"	77—83	"	1905.
"	XVII	"	109—111	"	1906.
"	XIX	"	53—62, 90—103	"	1908—1909.

Još ima ponešto u slijedećim izvještajima: *Relazione intorno alle fatiche dei PP. Missionari Ayala, Lombardini e Jeramaz, in Dalmazia, Montenero o Croazia, durante l'anno 1882* (svezak od 12 stranica, izdan 1883?) *Breve relazione dell'operato della Missione Illirico Dalmata durante l'anno 1883.* (svezak od 6 stranica izdan 1884). *Relazione della Missione Illirico Dalmata D. C. D. G. negli anni 1885, 1886, 1887* (svezak od 20 stranica, izdan 1890?). Ove podatke javlja o. Lorenzo Saggin, arhivist mletačko-milanske provincije D. J. u svom pismu o. Predragu Beliću od 8. V. 1971.

III. OPATIJA:

- 4, Arhiv rezidencije DI
Rakovčeva 12, 51410 Opatija.

Diarium domus, fructus spirituales, korespondencija i drugi spisi — kako nisu stariji od 12 godina, spadaju u živi arhiv ili registraturu pa nisu pristupačni istraživanju.

IV. PARIS:

- 3, Bibliothèque Nationale
— Cabinet des Estampes
Hd-4a, 58. dIea Collegii Fluminensis / Sancti Viti Provinciae Austriae. Plan kolegija i crkve između 1633—1636.

V. RIJEKA:

- 5, Historijski arhiv u Rijeci
51000 RIJEKA, Park V. Nazora 2.

(Signature su navedene prema »Inventaru Arhiva grada Rijeke«, Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci, Svezak IV., Rijeka 1957, str. 413—471, i »Arhivu Riječkog gubernija«, n.i.mj., str. 475—605).

Inventar arhiva grada Rijeke

I. Statuti, diplome, privilegiji i zapisnici nekih sjednica

- 23) Rijeka 28. lipnja 1826. Zapisnik o prodaji fonda za školovanje, konvikta i crkve sv. Vida u riječkoj općini (lat.).

V. Razne pergamene.

- 83) Graz, 2. travnja 1646. Pismo Uršule grofice von Thanhausen rođ. von Hollenegg o osnivanju sjemeništa sv. Ignacija. Pergamena na njemačkom jeziku.

VI. Kancelarijske knjige, protokoli, registri i druge knjige riječke općine.

- 123) Knjiga ugovora i raznih spisa, koji se odnose na isusovački kolegij u Rijeci (»volume negro«). G. 1627—1756, orig. fol. 1—465.
- 124) »Causa Commissaria pro Admodum Reverendo Patre Iacobo Rampelio Societatis Iesu administratore Capitaneatus Castve cum Magnifica Communitate Civitatis Fluminis Sancti Viti«. G. 1631—1633, orig. fol. 1—246.

IX. Spisi riječkih samostana.

- 420) Spisi isusovačkog samostana, XVI. do XIX. st.
421/2) Spisi augustinskog i isusovačkog samostana XVI. do XVIII. st.

Arhiv riječkog Gubernija

Busta 20 Spisi C.K. Kapitanata luogotenenze Gubernija — Kreisamt
Acta miscelanea quod fundos studiorum resp. Collegium abo-
litae Soc. Jesularum Fluminensis. 1636—1815.

VI. RIM

- 6, Archivum Romanum Societatis Iesu (kratica: ARSI)
I—00100 ROMA, Borgo S. Spirito 5, Casella Postale 9048
a, Stara Družba (do 1773):
Litterae annuae Prov. Austriae an. 1617, 1627—1768
sign: Austr. 133—223
Historia (litt. ann.) Prov. Venetae an. 1560—1767
sign: Ven. 105—108
Catalogi breves 1617—1773, sign: Austr. 123—130
Catalogi triennales 1619—1770, sign: Austr. 25—121
Necrologia 1615—1685, sign: Austr. 131
Epistolae Prov. Austriae 1627—1766, sign: Austr. 21—23
b, Nova Družba (od 1814):
Katalogi Mletačke, Austrijske i Hrvatske (1919—1941: Jugoslaven-
ske) Provincije tiskaju se (a od 1947—1970. hrvatski su bili ciklo-
stilom umnoženi).
Literae annuae Prov. Venetae 1866—1910, 1919—1946.
Ukoliko ne ulaze u granice registrature, odnosno nepristupač-
nosti istraživanju, signatura i snimak samih spisa mogu se
dobiti od arhiviste. Adresa kao gore).
Epistolae Prov. Venetae (za isto razdoblje)
Elogia defunctorum Prov. Ven. (za isto razdoblje)
- 7, Archivum Secretum Vaticanum (kratica ASV)
S. C. Concil, cod. Antibaren. Visitatio apostolica et aliarum in
Dalmatia, fasc. Visitatio Chersensis, fasc. Visitatio Absoren. i fasc.
Visitatio Veglien.
Tu su podaci o radu isusovaca, pratilaca vizitatora Augustina
Valiera 1579. po teritoriju današnje riječke metropolije.
S. C. Episc. & Religios. (Vesc. e Religiosi), cod. Visite 1500—1600,
fasc. 1579. *Istriae Visitatio* . . .
Podaci i o isusovcima (djelomično drugim) u pratnji istog vi-
zitatora po Istri 1579/80. Radilo se i o osnivanju kolegija DI
u Istri.

VII. SPLIT:

- 8, Arhiv rezidencije DI
Poljana 27. III 1941, br. 1, 58000 SPLIT
Dnevnik rezidencije D. I. u Splitu za god 1926:

Kratki pregled rada misionara iz te rezidencije (i po teritoriju Riječke metropolije) napisao Srećko Dragičević DI.

VIII. ZAGREB:

9, Arhiv Hrvatske Zagreb

41000 ZAGREB, Marulićev trg 21.

Acta Collegii Fluminensis (vremenski dijapason radi beneficija seže u sred. vijek: 1464—1785)

fasc. 1—6. Većinom ekonomske prirode.

Acta Coll. Flum. SI irregistrata (spisi vraćeni 1958. iz Budimpešte većinom economica, ali ima i građe religiozne i kulturne prirode).

Fasc. 1—37.

10, Provincijalat Družbe Isusove

41001 ZAGREB, Palmotićeve ul. 33, pp. 699.

Arhiv prefekta pučkih misija:

Liber missionum

I: an. 1903—1934

II: 1935—1943

III: 1952—1963

IV: 1964—

Popis misija Zagrebačkoga kolegija: 1903—1928.

Pučke misije. Bilježnica O. upravitelja misija zagrebačke rezidencije: 1940—1943. (Podsjetnik i sl.)

Izvješća Misija Zagrebačkoga kolegija: 1926—29. (5 malih fascikula)

11, Uredništvo VIP (VRELA I PRINOSI)

41001 ZAGREB, Jordanovac 110, p.p. 169.

Diario delle Missioni Slave d.C.d.G.

4 kodeksa (mala): I: 1852—1866

II: 1867—1872

III: 1873—1880

IV: 1880—1896.

Osim toga uredništvo ima priličnu zbirku fotokopija i mikrofilмова iz gore navedenih arhiva.

12, Samostan Sv. Franje Ksaverskoga 41000, Jandrićeva 21

Korespondencija Mahnić-Binički 1905—1917.

Predrag Belić, L. Saggin i M. Pelozza